

EDUCAȚIA MUZICALĂ ÎN INSTITUȚIILE PREUNIVERSITARE

Marta COSTRIȚCHI

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

In this article, "Music Education" is mould to be a complex between the social phenomena and the cultural-spiritual human behaviors, a vital reality. There are examined and nominated the main objectives embraced by the Music Education. In the same time, are analyzed the most close adjacencies of the "Music Education" manifestation, an important one, the pupil physical and psychological abilities and vocations.

Educația muzicală nu este un program de instruire teoretică sau practică. Educația muzicală face parte din arta interpretativă muzicală care îmbină disciplinele teoretice sau practice cu dezvoltarea generală și specific-individuală, fiind un complex al proceselor socioumane împletite cu fenomenele cultural-spirituale; o realitate vitală cu maximă complexitate (memorie, ritm, tempou, emoționalitate, caracterul lucrării); coordonarea elementelor acțiunii scenice.

Pedagogia muzicală nu se poate baza, de exemplu, pe un limbaj matematic, utilizând numai semnificativele dintr-o partitură muzicală. Fiecare lecție teoretică sau practică la orice instrument muzical este rezultatul unor cercetări psihopedagogice și psihofiziologice. Însă uneori la unii pedagogi în domeniul educației muzicale se pot observa tendințe cum ar fi: nesupunerea regulilor educaționale, dorința de a preda orice disciplină muzicală din plăcere.

De aceea e necesar ca conducerea instituțiilor să țină cont de regulamentul ministerelor de rigoare:

- fiecare profesor de specialitate trebuie să aibă studiile corespunzătoare și numărul de ore conform planului de învățământ îndeplinite la disciplina dată;
- studierea disciplinelor însoțitoare (auxiliare, generale) pe care nu au dreptul a le preda;
- termenul de studii (câți ani a fost studiat);
- diploma de calificare, conform cerințelor expuse mai sus;
- posedarea limbii de stat (toate materialele didactice elaborate trebuie să fie în limba de stat);
- posedarea literaturii la specialitatea care se predă;
- posedarea obligatorie a foneticii limbilor (franceză, germană, rusă, română, italiană, latină) în care sunt scrise lucrările muzicale;
- cunoașterea problemelor schimbărilor hormonale în perioada mutației la copii (ce medic trebuie să consulte în cazul dereglărilor);
- cunoașterea repertoriului specialității și selectarea programului pentru fiecare perioadă de dezvoltare a elevului (vârsta);
- a putea diferenția repertoriul pentru fiecare elev în parte (individual);
- posedarea metodologiei specialității;
- profesorul de specialitate trebuie să aibă experiență în pedagogie și în scenă;
- a cunoaște bine modul de instruire (altfel pot fi condiționate maladii grave la elev);
- pedagogul poate lucra cu elevul numai după o diagnosticare specifică la specialitatea dată;
- excluderea în educația muzicală a unui model empiric (aproximativ, cunoștințe generale, conform sfaturilor din partea colegilor de la alte specialități).

Dezvoltarea muzicală a elevului impune pedagogul de specialitate să formuleze obiectivele educaționale coordonate cu posibilitățile fizice, psihice ale elevului.

Manualele, creștomatiile sunt un ghid al experienței autorilor, care descriu lucrul cu elevi concreți, rezultatele pozitive pe care le-au obținut.

Pedagogia muzicală ce cuprinde esența valorilor educaționale cristalizate timp îndelungat, înaintea anumite cerințe pentru fiecare epocă conform dezvoltării socioculturale, istorice, având valori individuale, cu metamorfozele și progresul civilizației epocii respective.

Cu timpul unele cerințe au dispărut, altele au fost dezvoltate în direcții diferite. De aceea este necesară o pedagogie pe baze științifice, astfel diferențiindu-se pedagogia veche tradițională și cea modernă, care ține cont de toate schimbările istorice și ale vieții sociale a oricărui stat.

Odată cu dezvoltarea tehnico-științifică se vor schimba și unele elemente de dezvoltare ale artei interpretative. Numai printr-o analiză științifică a fiecărei schimbări în educație, ținând cont de tradițiile și standardele educațional-muzicale, se va putea educa și dezvolta o personalitate pe scena oricărei țări.

În pedagogia muzicală nu poate exista un fenomen matematic determinat (chiar dacă avem de-a face cu o aparatură modernă și puternică). Elevul-muzicant este un instrument viu cu psihofiziologie individuală. Pentru determinarea posibilităților elevului, pedagogul se poate baza numai pe experiența și intuiția sa, studiind permanent literatura muzical-pedagogică la specialitatea dată.

Dar în practica pedagogică se atestă momente educaționale care nu sunt descrise în nici un manual (se are în vedere un aspect educațional concret, individual). Un profesor cu experiență bogată cunoaște aceste reguli nescrise, care se transmit verbal dintr-o perioadă în alta ca niște reguli tradiționale, care uneori nu pot fi enunțate, descrise, demonstrate riguros, dar aceasta nu înseamnă că ele nu există.

O problemă aparte este și caracterul educațional, anume procesele psihice implicate în educația muzicală. Ele au un suport material-fiziologic care se bazează pe sistemul nervos al elevului, când pentru elev nu este suficient numai să vadă, să audă și să memoreze textul muzical, dar și să-l reproducă emoțional, cu o anumită energie conform cerințelor partiturii muzicale – un proces complicat și serios ce solicită de la profesorul de specialitate cunoașterea psihofiziologiei schimbărilor în organismul copilului în diferite perioade de dezvoltare, pentru că majoritatea proceselor psihice implicate în educația muzicală sunt reversibile.

Elevul muzician nu este o bucată de fier, care poate rezista oricărei sarcini puse în fața lui, mai ales când începe să lucreze asupra sunetelor. Elevul nu se poate adapta imediat. Timpul pentru educația muzicală se mărește treptat, ca psihica copilului să se acomodeze la sunetele muzicale. La început elevul obosește repede, de aceea lecțiile începătoare se petrec cu mai multe pauze de odihnă și explicații teoretice. În afară de aceasta, educația muzicală este și un proces emoțional, deoarece presupune interpretarea nuanțelor partiturii muzicale.

Pedagogia muzicală axată pe cercetările obiective bazate pe observație și experiment a progresat semnificativ. Prin normele și principiile generale formulate în termeni etico-filosofici, totuși, nu s-a realizat încă nici un principiu general pentru obiectele specializate, având la bază numai unele elemente generale educaționale care pot servi drept lege obiectivă. Interpretarea scopurilor și sensurilor educaționale se reduce la calitatea și profunzimea interpretării creațiilor muzicale.

Pedagogia are legături epistemice cu toate domeniile culturii, cu progresele și caracteristicile diferitelor civilizații - de la cele arhaice până la cele moderne. De aceea profesorul de specialitate trebuie să cunoască stilurile și istoria de dezvoltare a artei interpretative la specialitatea dată.

Acesta este un moment important în educație de care depinde nu numai dezvoltarea tehnică a elevului, dar și dezvoltarea gustului individual interpretativ al lucrărilor muzicale.

Evitarea acestor cerințe educaționale (profesor întâmplător, cunoștințe generale) conduce la maladii grave ale elevului, la o dezordine în tot ciclul de cunoștințe generale, la imposibilitatea elaborării lucrărilor metodice în acest domeniu, la dezvoltarea unui analfabetism și antiprofesionalism pedagogic muzical, la haos în predarea oricărei discipline muzicale. Aceste momente trebuie excluse.

Orice ciclu de instruire muzicală necesită un diagnostic cu ajutorul unor teste docimologice predictive, în care se va preciza scopul evaluării ce va identifica metodele de pregătire a fiecărui elev în ciclul propus. Aceste teste vor implica definirea obiectivelor pedagogice finale ale semestrului, anului școlar. În baza obiectivelor propuse se pot elabora teste alcătuite din itemi care vor verifica nivelul de realizare a principalelor obiective. Deoarece avem de-a face cu educația muzicală individuală, obiectivele necesită realizarea la un standard acceptabil de performanță liceală, astfel se vor răsfrânge negativ asupra capacității de a înțelege ciclul în continuare.

Testul practic specifică construirea testelor de evaluare inițială. Desigur, fiecare program desfășurat pe baza unor proiecte bine gândite, cu obiective clar ordonate, cu strategii didactice adaptate particularităților individuale ale elevului, este un program de instruire individuală.

Proiectarea unei instruirii muzicale în vederea învățării-evaluării în scenă presupune formarea și parcurgerea obiectivelor în anumite etape:

- ✓ proiectarea obiectivelor pedagogice trebuie să tindă spre rezultatul final: scenă-spectator;
- ✓ stabilirea resurselor necesare învățării (instrumentul - elevul cu capacitățile sale individuale, conținutul științific al programei de instruire; condițiile necesare - o clasă amenajată special pentru lecții individuale, timpul necesar disponibil pentru realizarea instruirii);
- ✓ elaborarea strategiei didactice pentru fiecare elev în parte, pentru fiecare obiectiv operațional stabilit;
- ✓ elaborarea testului de evaluare formativă sau sumativă a obiectivelor activității didactice.

Etapele de instruire pot fi sistematizate în felul următor:

1. *Precizarea obiectivelor:*

- a stabili concret ce trebuie să învețe elevul interpret la fiecare etapă de dezvoltare;
- posibilitățile elevului de a îndeplini cerințele programului pentru perioada respectivă;
- realizarea obiectivelor în timpul respectiv pentru dezvoltare.

2. *Analiza resurselor* - stabilirea conținutului esențial (materiale didactice, informații, deprinderi, abilități):

- diferențierea instruirii pentru fiecare elev individual în funcție de capacitățile și cunoștințele lui.

3. *Elaborarea strategiei* - stabilirea sarcinilor pentru fiecare obiectiv operațional urmărit, diferențiindu-l pentru obținerea nivelului minim de performanțe;

- trezirea interesului față de muzică la elev prin comparații, motivări și comportări adecvate pe scenă;
- crearea situațiilor optime de învățare combinând metodele și conținuturile (materiale didactice) pentru a amplifica calitatea lor didactică, trezind elevului interesul, dorința de învățare, studiere și îndeplinire a unor sarcini bazându-se pe obiective.

4. *Evaluarea* - teste de apreciere și generalizare a întregului ciclu de instruire pentru o etapă de dezvoltare profesională de interpretare.

5. *Addenda* - formarea unei scheme, proiect practic - scenariul lecției.

Vorbind de o schemă generală a unui proiect didactic, o putem formula în următoarea variantă:

O - obiectiv operațional;

CO - conținut esențial pentru realizarea obiectivului operațional;

SO - strategie: sarcina de lucru dată elevului, derivată din obiectivul și situația de învățare adecvată, astfel încât elevul va putea rezolva problemele tehnice și sarcina pusă în fața lui în minimum de timp cu minimum de efort și maximum satisfacție în urma studierii disciplinei sau instrumentului de evaluare;

I (o) - itemul testului de evaluare;

R - rezultatul.

Astfel, modelul general de proiectare a activității didactice va fi util în proiectarea etapelor pedagogice:

1. Ce voi face?
2. Cu ce voi face?
3. Cum voi face?
4. Cum voi ști dacă s-a realizat tot ce s-a proiectat?

Atunci proiectele pedagogice vor fi matrice de specificație care pot fi realizate în modul următor:

- Obiective operaționale - O₁₂
- Conținut esențial - CO₂
- Capacități de învățare disponibile - G₁, G₂, G₃;
- Strategii didactice (sarcina și situația de învățare) - SO₂;
- Itemii testului de evaluare - I(O₂).

Orice profesor de specialitate poate defini ușor obiectivele pedagogice într-un termen scurt. Având în față elevul, pedagogul poate răspunde concret la întrebarea principală: ce anume vrea să obțină la lecția dată, deoarece educația muzicală este un fenomen complex, un proces practic bazat pe elemente teoretice.

Dacă vorbim de un sistem de învățământ organizat, obiectivele pedagogice pot fi structurate în 3 etape:

- obiective generale;
- obiective cu generalitate medie;
- obiective operaționale.

Obiectivele generale - se bazează pe programul de dezvoltare a elevului elaborat de pedagog pentru un timp îndelungat. Ele constituie scopul educațional, profilul procesului educativ, care finalizează cu un examen de licență sau bacalaureat, fiind o realizare a rezultatelor procesului educațional (parțiale, specifice) aflate pe niveluri ierarhice inferioare.

Obiectivele cu generalitate medie (specifice unor forme individuale, niveluri, structuri, discipline de învățământ) - sunt incluse într-un sistem educațional mai vast, care pot fi definite sub formă de competențe (capacități, abilități etc.). Ele sunt „semioperaționale”, nu operaționale și pot fi îndeplinite numai de un singur profesor într-o lecție sau secvență de instruire. Rezultatele lor constau într-o acțiune directă a tuturor educatorilor care participă la formarea unei individualități muzicale.

Obiectivele operaționale - includ în sine realizarea cerințelor și elementelor educaționale metodologice care aparțin unei specialități concrete. Ele sunt organizate într-o singură secvență educațională de către profesori

la lecțiile individuale. La sfârșitul fiecărei lecții elevul va fi capabil să rezolve nu numai problemele tehnice de interpretare. Obiectivele operaționale sunt trepte de dezvoltare care dezvoltă capacitatea mintală, tehnică, emoționalitatea, expresivitatea în interpretare. Obiectivele vor fi considerate atinse doar când elevul va efectua corect exercițiile la lecție, ceea ce este foarte complicat.

Realizarea obiectivelor operaționale de către a un elev-interpret depinde de mai mulți factori (Gilbert de Landsghere, 1979), care tind în final spre obținerea unor rezultate înalte privind obiectivele concrete ale activității didactice. Ele pot fi realizate în 3 etape:

- determinarea principalelor obiective generale pe baza analizei funcției speciale a învățământului special;
- stabilirea obiectivelor cu nivel de imaginație muzicală pe baza explicării finalităților generale în termeni de comportament afectiv și psihomotor - elaborarea obiectivelor specifice sistemului de învățământ muzical;
- încadrarea obiectivelor specifice pe baza diferențierii obiectivelor cu nivel de imaginație muzicală, în funcție de niveluri și tipuri de învățământ. Atunci va fi posibilă stabilirea obiectivelor concrete, specifice educației muzicale, iar profesorul de specialitate va putea apoi dirija cu ajutorul procedurilor de operaționalizare obiectivele concrete, măsurabile pentru lecțiile sau sistemele de lecții pe care le desfășoară cu elevii; găsirea modelului cu adaptări personale pentru fiecare elev privind planificarea riguroasă a materiei.

În ce privește problematica obiectivelor pedagogice, ele vor fi orientate corect numai în cazul când pedagogul va defini corect obiectivele activităților didactice desfășurate, folosind metode științifice cu obiective preconstruite; o procedură standard de operationalizare și bagajul verbelor care definesc comportamentele observabile și măsurabile pentru fiecare clasă de comportament din taxonomia adoptată (E.P. Noveanu, 1974).

Taxonomia obiectivelor:

- achiziția de informații sau cunoașterea;
- comprehensiunea sau înțelegerea informațiilor;
- aplicarea sau capacitatea de a transpune partea teoretică în practică;
- analiza sau capacitatea de a identifica părți componente cu principii de organizare;
- sinteza sau capacitatea de a produce noul;
- evaluarea sau capacitatea de a judeca critic (Bloom, 1971).

Domeniul afectiv:

- receptarea;
- răspunsul-interpretare;
- valorizarea;
- conceptualizarea;
- interiorizarea (H.S. Klausmeier 1966).

Domeniul psihomotor:

- mișcări reflexe;
- mișcări fundamentale;
- capacități perceptibile;
- capacități fizice;
- abilități motorice;
- mișcări expresive (Hill W.F., 1971).

Aceste 3 domenii ale taxonomiei pot ajuta la dezvoltarea unei personalități în arta muzical-interpretativă prin apelarea la o procedură-standard de operaționalizare a obiectivelor.

Obiectivele operaționale trebuie să exprime rezultatul așteptat al instruirii, dând posibilitatea de a stabili la finele activității dacă acest rezultat a fost obținut. Un obiectiv pedagogic este operațional numai dacă definiția are câteva precizări concrete:

- subiectul (elevul) care va avea un anumit comportament;
- comportamentul ce se va obține (capacitatea);
- performanța care se obține cu ajutorul comportamentului;
- condițiile (interne și externe) în care se va produce comportamentul;
- nivelul performanței-standard.

Aceste precizări atrag atenția asupra necesității ca obiectivul să fie atins de elementele educaționale finalizând cu o instruire calitativă. Majoritatea specialiștilor tehnologiei educației consideră că definiția unui obiectiv operațional trebuie să tindă spre posibilitatea elevului de a fi capabil să interpreteze lucrările muzicale studiate în clasă cu profesorul, îndeplinind cerințele puse în fața lui.

Strategiile didactice de realizare a obiectivelor operaționale trebuie concepute astfel, încât să permită învățarea conținuturilor esențiale în timpul lecțiilor. Strategia didactică este legătura dintre sarcina de învățare în care elevul tinde spre realizarea prin acțiune (interpretare) a obiectivului operațional urmărit de situația de învățare, fiind pus în condiția de a putea rezolva sarcina în timp scurt cu rezultate bune. Învățarea prin acțiune este bazată pe sarcini și situații derivate din obiectivele operaționale (John Dewey).

Conținutul instruirii trebuie considerat drept sursă esențială a învățării. Selectarea corectă a conținutului condiționează realizarea fiecărui obiectiv operațional urmărit, mai ales în condițiile în care pedagogul trebuie să realizeze programele de învățământ - curriculumul. Un moment important este și în ce condiții se desfășoară învățarea - anume confortul psihic. Având un climat psihologic de improvizare, de respectare reciprocă între profesor și elev, de încredere în profesor, elevul mai ușor și mai repede va putea îndeplini cerințele (nu ordinea profesorului) programei și ale fiecărei lecții în parte. Sunt posibile și unele abateri, de exemplu, elevul este capabil să îndeplinească un element într-un termen scurt, iar pentru alt element are nevoie de mai mult timp. Sunt elemente care se învață pe parcursul a 2-3 lecții. Aceasta nu înseamnă că elevul nu este capabil sau are dereglări psihice. Dezvoltarea coordonării în mișcare, auditive, viziune, emoționalitate este un proces complicat și profesorul trebuie să aibă răbdare, atenție, să lucreze fără expresii emoționale brutale la adresa elevului. Explicări, comparări și răbdare - momente instructionale care nu pot fi confundate cu momentele tradiționale. Fiecare caz al unui elev este excepțional, însă indiferent de problemele apărute, profesorul trebuie să-și păstreze efectul emoțional până la sfârșitul lecției. Succesiunea evenimentelor instructionale trebuie să asigure un cumul progresiv de motivație a învățării, care va avea un efect pozitiv asupra vitezei asimilării, dacă admitem că ritmul învățării este dependent, printre altele, și de nivelul motivației intrinseci a acesteia.

Exigențele declanșării și realizării fiecărui eveniment instructiv care se pot dovedi adecvate modelului didactic pot fi:

1. **Captarea atenției** elevului până la sfârșitul activității – interesul față de ceea ce trebuie interpretat, dorința de activitate, interesul propriu-zis, lecție în dialog - întrebări, răspunsuri, propuneri din partea elevului, comoditatea elevului pe parcursul lecției. Cunoștințele profesorului în domeniul psihologiei joacă un rol important în elaborarea procedurilor de declanșare a acestui tip de motivație, care îl va determina pe elev să participe intens la întreaga activitate. Sancțiunile din partea profesorului conduc la un comportament de respingere a învățării din partea elevului a oricărui obiect muzical, încălcării efectului instructiv.

2. **Enunțul obiectivelor urmărite** (pe înțelesul elevilor) asigură caracterul conștient al instruirii și declanșează un nou tip de motivație - rațională, care mobilizează elevul la activitatea de învățare.

3. **Actualizarea „ancorelor” învățării** este realizarea sarcinilor de lucru, obiectivelor operaționale prin repetări care au legătură cu obiectivele realizate anterior, „cunoștințe-ancoră”, „idei-ancora”, „deprinderi-ancoră”, „abilități-ancoră”, „competențe-ancoră”. Dacă elevul va repeta la fiecare lecție una și aceeași lucrare muzicală, cu elementele tehnice de dezvoltare, cu deprinderile musculare necesare în interpretare - până va interpreta lucrarea muzicală așa cum este concepută de compozitor – atunci obiectivele vor viza o verificare permanentă a întregii materii esențiale parcurse prin readucerea în memoria elevului a cheii de înțelegere în profunzime a respectivei discipline, ceea ce este practicat pentru a verifica la fiecare oră toate amănunțele lecției precedente. Aceste momente se repetă de un număr de ori echivalent cu numărul de obiective operaționale urmărite. Nu se recomandă sumarea mai multor obiective într-o lecție.

4. **Evaluarea continuă și evaluarea periodică** a rezultatelor instruirii. Evaluarea continuă presupune măsurarea rezultatelor fiecărei activități proiectate științific prin prisma obiectivelor operaționale. Aceasta presupune elaborarea testelor de control a obiectivelor. Itemii unui test formativ sunt sarcinile de învățare care verifică dacă elevul a atins nivelul performanțelor minim acceptate.

Deosebirea dintre itemul formativ și sarcina de învățare constă în faptul că itemul trebuie rezolvat de către elev de sine stătător, fără nici un ajutor atât din partea profesorului, cât și din partea colegilor. Elevul este pus în situația când singur demonstrează la ce nivel posedă materialul învățat prin capacități, comportament, prin obiectivele realizate, performanțele minime acceptabile, prin interpretarea lucrării muzicale.

Evaluarea poate fi cumulativă sau sumativă. Ea se efectuează la încheierea unor capitole sau unități instructive definite. Testele de **evaluare sumativă** urmăresc verificarea nivelului de realizare a unor obiective finale (nu obiective operaționale). Evaluarea sumativă nu măsoară nivelul performanței minime, ci nivelul optim al acesteia. Așadar, evaluarea formativă este reușita continuă la un nivel acceptabil, nivelatoare, iar evaluarea sumativă - reîntegrarea informațiilor și capacităților - este diferențiată.

Evaluarea formativă a progresului realizat este simplă, ea înregistrează achizițiile la nivelul memoriei de scurtă durată prin intermediul memoriei imediate. Autocorectarea testului de către elev sub îndrumarea profesorului (prin rezolvarea tuturor problemelor tehnice, artistice ale lucrării muzicale) este efectul evaluării formative - calitatea interpretativă a elevului.

Sarcinile de studii trebuie să fie dimensionate individual pentru fiecare elev într-o satisfacere a principalelor legi ale învățării eficiente, pentru a obține rezultate cantitative. În acest sens s-ar putea să ne conducem de modelul unui scenariu didactic după Katims (1977, p.185).

Evenimentul instructiv	Activitatea de învățare	Dozarea timpului	
		timp maxim	timp minim
Captarea atenției		2	1
Enunțul obiectivelor		1	30
Actualizarea ancorelor		5	4
Prezentarea sarcinilor	Realizarea SO1	5	4
Dirijarea învățării	Realizarea SO2	4	3
Obținerea performanțelor	Realizarea SO3	6	5
Asigurarea conexiunii inverse	Realizarea SO4	5	4
Evaluarea progresului	Rezolvarea testului	5	
	Corectarea testului	5	
Asigurarea retenției și a transferului	Teme pentru acasă diferențiate	2	

Modelul general de concepere (proiectare a activităților didactice după Katims și Smith (1977):

- Ce? - asigurarea resurselor (conținuturi esențiale) și analiza restricțiilor (capacități de învățare existente în clasă, timpul necesar);
- Cu ce? - asigurarea resurselor (conținuturi esențiale) și analiza restricțiilor (capacități de învățare existente în clasă, timpul necesar);
- Cum? – elaborarea de strategii didactice focalizate pe obiective operaționale (sarcini și situații de învățare adecvate - conștientă);
- Cum verific? – elaborarea instrumentelor de evaluare.

PROIECT DIDACTIC

Data

Școala / Liceul

Clasa

Obiectul

Subiectul

Tipul lecției

Durata

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ:

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

1. Informative: _____
2. Formative: _____
3. Afective: _____

STRATEGII DIDACTICE:

- a) metode și tehnici _____
 b) materiale utilizate: _____

RESURSE EDUCAȚIONALE

TIPURI DE EVALUARE

SCENARIUL LECȚIEI

Obiectivul	Evenimentul instrucțional	Activitatea profesorului	Activitatea elevului	Evaluarea
	1. Captarea atenției			

Activitatea de învățare a elevului poate fi eficientă numai când profesorul de specialitate o efectuează conștient, fără a proceda în grabă, spontan, haotic, dacă lecția se axează pe deprinderea de a învăța ordonat, în baza unui plan clar, care va reflecta toată perioada de instruire. Esența studiului sunt cunoștințele și capacitățile pe care le va obține cel care învață.

Cunoștințele sunt informațiile memorate și înțelese, iar *capacitățile* sunt posibilitățile de a opera cu aceste informații, care în fine vor alcătui competența în domeniul studiat. În ultimul timp apar manuale, materiale didactice bine concepute, care fac cunoscute obiectivele fiecărui capitol și chiar a fiecărei lecții. Aceste manuale sunt elaborate în majoritate de profesori. Fiecare profesor este obligat să elaboreze lucrări metodice și să ar fi bine a recomanda profesorilor începători unele cerințe privind lucrările științifice, cum ar fi:

1. Alegerea temei:
 - consultarea cu conducătorul științific;
 - examinarea listei bibliografice;
 - determinarea punctelor de plecare în studiul problemei;
 - sursele externe, interne, condițiile restrictive etc.
2. Documentarea și informarea:
 - determinarea planului teoretic;
 - studierea bibliografiei fundamentale și speciale pentru lucrarea dată;
 - selectarea ideilor, concepțiilor;
 - operaționalizarea conceptelor.
3. Fixarea ipotezelor cadrului problematic:
 - examinarea variabilelor și conexiunilor dintre ele;
 - examinarea fenomenelor cunoscute;
 - formularea ipotezelor alternative;
 - alegerea ipotezelor cu grad mai mare de realizare, prin modelul general al problemelor ce urmează a fi rezolvate.
4. Executarea operațională a cercetării:
 - stabilirea cadrului metodologic de cercetare experimentală;
 - alegerea metodelor și tehnicilor de lucru;
 - determinarea materialelor ce vor face subiectul cercetării;
 - adunarea de date, fapte, informații - documentarea;
 - divizarea problemei (planul de cercetare);
 - sinteza și tabelarea informațiilor;
 - verificarea corectitudinii datelor înregistrate;
 - analiza și prelucrarea datelor;

- definirea titlului lucrării;
- informații scurte asupra lucrării (motive, argumentare directă și concisă);
- accent pe esența datelor (obiectivă, interpretativă, explicativ-critică și constructivă), concluzii;
- reluarea sintetică a elementelor principale, propuneri;
- atragerea atenției la stilul lucrării;
- corespunderea surselor bibliografice cu fiecare capitol;
- publicarea rezultatelor cercetării.

Fiecare lucrare metodico-științifică trebuie să includă: introducerea, conținutul (capitole) concluzii și propuneri, bibliografie și anexe.

Introducerea - comentariu scurt asupra subiectului lecției (ce se înțelege prin subiect):

- importanța lucrării, de ce;
- ce aspect se va trata în lucrare.

Conținutul - argumentarea cercetării în 3-5 capitole (la dorința autorului):

- fiecare idee principală necesită susținere prin exemple și ilustrații (chiar și din propria experiență).

Concluzii și propuneri - rezumarea ideilor principale:

- demonstrarea implicațiilor, tendințelor, modalităților de acțiune;
- propuneri și sugestii de schimbare și de inovare etc.

Bibliografia - selectarea pe capitole a surselor de informații la care apelează autorul:

- la sfârșitul fiecărui capitol sau la sfârșitul lucrării în ordine alfabetică;
- se scrie la început autorul, titlul lucrării, localitatea, editura, anul, numărul de pagini.

Metodica predării disciplinelor muzicale se deosebește de altele prin lucrul bilateral teoretico-practic continuu, mai ales practic, care poate fi desfășurat în orice condiții, bazat pe optimism și voință. Este vorba de un imperativ ce interzice categoric greșelile conștiente și inconștiente în educație.

În educația muzicală nu se permite orice acțiune a profesorului. Există standarde educaționale muzicale aprobate în baza unei bogate experiențe scenice și educaționale, care cu timpul au devenit o sursă importantă a procesului educativ.

În timpul lecțiilor profesorul trebuie să coordoneze timpul de instruire cu limitele de însușire a materiei. Sunt excluse incertitudinile. Dorința profesorului de a face lucrul mai bine și mai repede îl impune să riște, accelerând dezvoltarea unor elemente tehnice și interpretative, care în final pot avea și consecințe negative. Prin asumarea acestor riscuri profesorul își asumă și toată responsabilitatea privind educația. Elevul-muzician este un instrument viu, și nu are piese de rezervă în caz de necesitate. De aceea chiar de la bun început este necesar a stabili toate momentele educaționale, având în vedere elevul concret, deoarece aceasta este o instruire individuală.

Bibliografie:

1. Bloom B.S. Taxonomy of Educational Objective, 1, Cognitive Domaine, David McKay Company Inc. - New York, 1971.
2. Caliman T. Învățământ, inteligență, problematizare. - București: E.D.P., 1975.
3. Ciocan I., Negreț I. Formarea personalității umane; semnificații și sensuri instructiv-educative. - București: Ed. Militară, 1981.
4. Gililard J.(ed.) Reading: Reaserch and Classroom Practice, Ward Lock Educațional, 1977.
5. Guilford J. Traits of Creativity / P.E. Vermon (ed.), Creativity, Selected Readings, Victoria Penguin Books, Harmondsworth, Baltimore, 1972.
6. Hill W.F. Learning A. Survey of Psychological interpretations, Chandeer Publishing. Company, Scraton, Toronto, 1971.
7. Iucu R. Teoria instruirii. - Iași: Polirom, 2001.
8. Klausmeier H.J., Goodwin W. Learning and Human Abilities. Educational Psychology, ed. a II-a, Harper and Row. - New York, 1966.
9. Noveanu E. Tehnica programării didactice. - București: E.D.P., 1974.
10. Smith B.O., Meux M.O. A study of the Logic of Trachng, Callege of Education, Urbana, 1963.

Prezentat la 04.03.2009